

Vision för Gröna dalen

En stadsdelspark som länkar samman Fisksättras och Saltsjöbadens förtätade centra

Diskussionsunderlag och visionsdokument
framtaget i februari 2017 av:

Måns Tham, arkitekt SAR/MSA

(uppvuxen i Saltsjöbaden och Fisksätra)

i samarbete med

Johan Berg, arkitekt SAR/MSA

(bor i Fisksätra)

Kontakt:
mans@manstham.com
0704-80 76 17
www.manstham.com

Materialet får gärnas spridas och användas som utgångspunkt i arbetet med att utveckla Gröna Dalen.

Varför är Gröna dalen viktig?

Både Saltsjöbadens centrum och redan tättbebyggda Fisksätra centrum ska förtätas. Därför blir bostadsnära grönområden för naturupplevelser, rekreation och möten ännu viktigare i framtiden.

Kommunens strategi är att förtäta nära befintlig kollektivtrafik och infrastruktur på i redan anspråkstagen mark. Men den strategin är bara hållbar under förutsättning att invånarna även i framtiden får den tillgång till grönytor som idag kännetecknar stadsdelarna Saltsjöbaden och Fisksätra.

Gröna dalen ligger mellan dessa två stadsdelscentra och är porten till Erstaviksskogen, Lundsjön och golfbanan med skidåkning på vintrarna.

Gröna dalen kan utan stora investeringar bli en stadsdelspark som länkar samman Saltis och Fiskis.

FÖRTÄTAS

NYBYGGT

FÖRTÄTAS

Strategiskt läge

Idag kan man röra sig direkt från Fisksätra torg och centrum in i Gröna dalen och sen vidare ut i Erstavik utan att korsa eller möta trafik.

Även för de boende på Igelbodaplatån och de planerade bostäderna runt Saltsjöbadens centrum är Gröna dalen den gröna porten till skogen. Denna möjlighet till rörelse är en stor kvalitet.

Gröna dalen ligger också längs det aktivitetsstråk av publika platser som planeras mellan Fisksätra IP och Saltsjöbadens IP:

Fisksätra holme-Fisksätra IP-Fisksätra torg-Gröna dalen-Saltsjöbadens centrum-Neglinge gårde-Saltsjöbadens IP

FISKSÄTRA C

GRÖNA
DALEN

SALTSJÖBADEN C

ERSTAVIK

Ekologiskt läge

Gröna dalen är en viktig ekologisk spridningskorridor och länk mellan Skogsö naturreservat och Erstavik.

Gröna dalen utför en rad ekosystemtjänster. Kommunen arbetar aktivt med ekosystemtjänster som en faktor i sin planering. En större kartläggning av hur de kan vägleda planeringen av parken skulle göra dalen ännu mer grön.

Pollinering, vattenrening, koldioxidbindning, vilken funktion våtmarken direkt söder om Saltsjöbadsleden har, hur ledens avrinningsvatten bättre kan tas om hand och de gamla ekarnas roll längs Svartkärrsbergets sydsida. Det är bara några av de många frågor som bör undersökas närmare.

Gröna dalen innehåller naturvärden av klass 2 och 3 enligt den inventering som Ekologigruppen gjorde inför arbetet med Saltsjöbadens centrum.

Gynnsamt läge

Gröna dalen är solig, vindskyddad och tyst tack vare de ekbevuxna bergssluttningarna och det låga läget i förhållande till Saltsjöbadsleden.

Det lokala klimatet lämpar sig för odling och samvaro. Bergsidan som ramar in parken har ett fördelaktigt sydvästläge.

Den låga flacka dalgången gör också området tillgängligt för äldre, barn och handikappade.

Tillgängligheten är extra viktig här då många av de kringboende, en äldre befolkning på Igelbodaplatån och en befolkning med låg tillgänglighet till bil i Fisksätra har extra stor glädje av naturupplevelser in på knuten.

Foton från Gröna dalen kolonisterna

Ur Ekologigruppens kartläggning av Gröna dalen

Där stigar möts

Gröna dalen ligger relativt avsides från tåg och kommunikationer men är redan idag en väl använd plats för föräldrar, förskolebarn, skolbarn, flanörer, odlare och cyklister som rör sig mellan Saltsjöbaden och Fisksätra och ut i Erstavik.

Trots lugnet så ligger dalen i direkt anslutning till de två lokala stadsdelscentra som skall förtätas.

Ett utmärkt läge för en sammanlänkande park där två till karaktären skilda stadsdelar kan mötas i en grön miljö som tillhör till båda.

Korsning i det gröna: Fågelhöjdstigen, Svartkärrestigen och stigen till Erstavik

Full fart en måndagmorgon i mars

Eftersatt idag - en gemensam oas i framtiden

Gröna dalen är idag ett omtyckt men eftersatt grönområde som med enkla medel kan bli Saltsjöbadens och Fisksättras gemensamma oas.

Utan att investera i infrastruktur, trafiklösningar, ledningsnät och komplexa detaljplaneprocesser kan man genom att utgå från befintliga verksamheter ordna upp, förbättra och försköna Gröna dalen.

Målet bör vara att skapa en park där alla kan få naturupplevelser, i direkt anslutning till Fisksättras och Saltsjöbadens centrala delar.

Det vore att bygga vidare på de bägge stadsdelarnas allra viktigaste kvalité idag: Närheten till naturen.

Gröna dalen idag

Gröna dalen imorgon!

Hur är framtidens Gröna dalen?

Gröna dalen bör vara en stadsdelspark som är stor nog för flera program så att både nya och gamla invånare har glädje av den och kan hitta sitt favorithörn.

En referenspark som också ligger i en skyddad dal mellan olika stadsdelar som förtätas är **Vinterviken** mellan Aspudden och Gröndal.

Där finns lekplatser, odling, kafé och promenadstråk. Boende i Liljeholmen, Gröndal och Aspudden tar sig lätt dit från olika håll.

Stadsdelarna som omgärdar parken har olika karaktär men förenas av sin gemensamma park.

Gröna dalens innehåll bör tas fram i en dialog mellan kommunen, närboende och föreningar som är verksamma i dalen.

Vintervikens trädgårdskafé

Kartjämförelse i samma skala: Vintervikens dalgång (tv) och Gröna dalen (th)

Exempel på nya och utvecklade program i Gröna dalen

Vatten

Dagvattenhantering är en viktig och aktuell fråga i kommunen och för Gröna dalen. I dalens mitt kan en renande och vackert utformad dagvattendamm kopplad till dagens dike utformas så att djur och växter, fåglar och grodor får sina habitat och barn och vuxna kan lära sig mer om naturen.

Lekplats

En lekplats invid dammen blir i Gröna dalen ett utflyktsmål för barnfamiljer i hela Fisksätra och i stora delar av Saltsjöbaden, inte minst för de boende i nya förtätade Saltsjöbadens centrum.

Utbildning

Igelbodaskolan och Fisksätraskolan och Akademiska skolan samt förskolor kan idag ta sig utan trafik Korsningar till dalen. Den har potential att bli en park där barn kan leka och lära om natur och odling i en vacker och skyddad miljö.

Dagvattendamm, ref Ekologigruppen

Braxenparken i Fisksätra av Topia Landskap

Temalekplats Gyllins trädgårdar i Malmö av Tyrens

Odling och plantskola

När närområdet förtätas ökar behov för kolonilotter och odling, redan idag är det kö. Att kunna odla i storstadsområden är en snabbt växande rörelse. Odlandet i Gröna dalen kan växa och bli mer framträdande, staketen kan utformas på ett mer inbjudande sett mer likt en trädgårdsmiljö som i Tantolunden på Södermalm.

Skolorna kan samarbeta med koloniföreningen, stadsodlarföreningen i Fisksätra och ha ett gemensamt växthus eller plantskola för undervisning om odling.

Sommarkafé

En annan möjlighet är att lokala odlarföreningar driver ett sommarkafé som blir en grön målpunkt för nya och gamla invånare i Saltis och Fiskis. Jämför med Rosendal på Djurgården eller Vinterviken mellan Aspudend och Gröndal.

Djur?

Precis som i Blecktornsparken på Södermalm så finns möjlighet att ha vissa djur i anslutning till lekplatsen. I Blecktornsparken finns getter, grisar och kaniner.

Tanto koloniområde med röda staket

Plantskola och trädgårdskafé

Spontanidrott och festplats

Fotbollsplanen kan användas både som lektyta, ge plats för en liten spolad skridsko-bana på vintern och i skogspartierna kan man anlägga en hinderbana för löpning över stock och sten. Här får man naturligtvis avväga mot övriga anläggningar i Fisksätra och Saltsjöbaden och de behov som uppstår av förtätningen kring respektive centrum.

Festplatsen för Valborgsmässoelden som varje vår samlar många bör ordnas så att den behålls men ser trevlig ut och kan användas till annat resten av året. Grillplatser är också något som är eftersökt då många i Fisksätra bor trångt och inte kan grilla på balkongen.

Porten till skogen

Genom Gröna dalen går stigen Lugna promenaden in i Erstaviksskogen. Stigen används hela dygnet, året om och dess karaktär bör bevaras och förstärkas.

Vid passagen under Saltsjöbadsleden bör en ny gestaltning av vägbronns undersida göras. Ny belysning, trämaterial och växtplanering samt välkomstskyltar till Erstavik. Detta arbete bör samordnas med skogsentrén vid Shellmacken i dialog med Erstaviks gård.

Hinderbana i skogsbrynet som utegym

Betongbron idag och portikinspiration från USAs nationalparker.

Kan man bygga i Gröna dalen?

Gröna dalen är i översiktsplanen utmärkt som en plats som inte ska bebyggas.

Gröna dalens värde som tätortsnära och lättillgänglig grön yta är en mycket värdefull resurs när Nacka förtätas.

Fisksätra har 8000 invånare per km², Saltsjöbaden 1700 invånare per km².

När deras lokala centrum förtätas i anslutning till tågstationerna kommer behovet av park och rekreationsytor att öka, särskilt nära de mest tätbefolkade delarna.

Gröna dalen finns redan och att utveckla den som park kräver ingen investering i infrastruktur och ingen ny detaljplan.

Däremot kan man diskutera möjligheten att bygga på de ytor med lågt naturvärde nära annan bebyggelse **där det redan finns angöring**. Till exempel längs utsidan av Båthöjdens ringled eller längs Saltsjöbadsleden vid Igelbodaplatån. Rätt utformad kan bebyggelse i Gröna dalens kant (tex en förskola) tydliggöra entrén till Gröna dalen från Saltsjöbadens centrum.

Gröna dalen och Saltsjöbadsleden

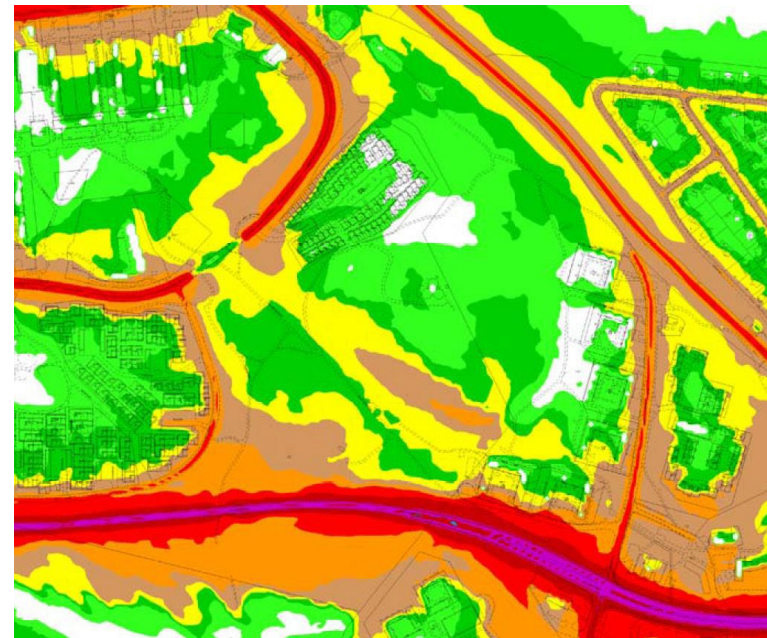
Gröna dalens stora värde är det skyddade och lugna läget trots närheten till både Saltsjöbadens och Fisksättras centra.

Därför bör dalens mitt, de branta södersidorna med ekar och stigen ut i Erstaviksskogen bevaras som lugna gröna platser helt utan trafik.

All form av trafik in till Gröna dalen skulle ta mark och stora resurser i anspråk med komplicerade trafiklösningar som mer andas 60-tal än framtid.

Den enda trafik som på ett enkelt sätt kan kopplas till dalen med en liten ramp är cykeltrafiken på den nya cykelvägen längs Saltsjöbadsleden.

Om man dessutom på strategiska delar av Saltsjöbadsleden satte grönskande bullerplank skulle den gemensamma parken kunna bli ännu mer attraktiv.

*Bullerkarta visar hur dalens mitt är relativt skyddad trots att den ligger nära vägen
Karta: Nacka kommun*

Här kan cykelvägen på Saltsjöbadsleden och Gröna dalens stigar kopplas samman om viadukten görs om till en port mot Erstavik.

Vision för Gröna dalen är ett diskussionsunderlag och visionsdokument framtaget av:

Måns Tham, arkitekt SAR/MSA,
uppvuxen i Saltsjöbaden och Fisksätra,
adjunkt och lärare i stadsplanering på KTH
driver Måns Tham Arkitektkontor AB
där Erik Lundquist deltog som medverkande
arkitekt i arbetet.

i samarbete med
Johan Berg, arkitekt SAR/MSA,
bor i Fisksätra
driver Berg Thornton Arkitekter AB

Referenser:

Nacka Kommuns Översiktsplan, Samrådshandling Saltsjöbadens Centrum (2016),
Detaljplaneprogram Fisksätra (2013),
personlig erfarenhet av området, samtal med
odlingsföreningar, samtal med boende i om-
kringliggande områden, Nätverket för Fisksät-
tras Framtid, utställningen Made In Fisksätra
(Fisksätra bibliotek, maj 2016), Seminarie i
KTHs Dome of Vision med Stena Fastigheter,
Nacka kommun och KTH-forskare (feb 2016),
Ekologigruppens inventering av Gröna dalens
naturvärden, WSPs studie om Gröna dalen för
Nacka kommun samt KTH rapporten "Re-
creational Activities in Green Valley" av Anna
Maria Yousef (KTH Arkitekturskolan, 2016).

